

Підручники фізики для 8 та 9 класів авторського колективу (Головко М.В., Коваль В.С., Мельник Ю.С., Непорожня Л.В.) наявна окрема рубрика «Виконуємо навчальний проект разом», що подана наприкінці розділів. У ній наводяться методичні рекомендації щодо організації роботи над проектом, приклади постановки проблеми та формування плану дослідження, а також орієнтовні теми навчальних проектів [Головко М.В. Фізика: підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М.В. Головка, Л.В. Непорожня.- Київ: педагогічна думка, 2016.- 280 с.].

Отже, чинні підручники фізики для здобувачів рівня базової освіти мають відповідний дидактичний потенціал для забезпечення організаційного етапу проектної діяльності. За їх допомогою учні можуть ознайомитися з особливостями роботи над навчальним проектом, його основними етапами та особливостями узагальнення і презентації отриманих результатів. Подані в них матеріали відіграють мотиваційну функцію, стимулюючи учнів розпочати дослідження. Разом із цим варто зауважити, що підручник фізики не є єдиним навчально-методичним джерелом для учня та вчителя щодо дослідницької діяльності. Доцільним є використання електронних освітніх ресурсів та довідково-пошукових систем. У цьому контексті перспективним є використання в сучасних підручниках технології QR-кодів, яка дає можливість учням безпосередньо у процесі роботи з підручником використовувати електронні освітні ресурси.

Література.

1. Засекіна Т.М. Фізика: підруч. для 7 класу загальноосвіт. навч. закл. / Т.М. Засекіна, Д.О. Засекін.- К.: Видавничий дім «Освіта», 2016.- 224 с.
2. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи.- К.: МОН України, 2016.- 34 с.
3. Фізика : підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. / [В. Г. Бар'яхтар, С. О. Довгий, Ф. Я. Божинова та ін.] ; за ред. В. Г. Бар'яхтара, С. О. Довгого. — Х. : Вид-во «Ранок», 2015. — 256 с.
4. Фізика 7 кл.: підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М.І. Шут, М.Т. Мартинюк, Л.Ю.Благодаренко.- К.; Ірпінь: Перун, 2014.- 256 с.
5. Фізика. 7-11 класи: методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу в 2015/2016 навчальному році з коментарем провідних фахівців /О.М. Топузов, М.В. Головка, Т.М. Засекіна та ін.- Харків: Видавництво «Ранок», 2016.- 64 с.

СУЧАСНИЙ ПІДРУЧНИК ЯК СКЛАДНИК ДИДАКТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ГІМНАЗІЇ ДО ДЕРЖАВНОЇ ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ У ФОРМІ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Головко С. Г.,

*кандидат історичних наук, доцент,
старший науковий співробітник відділу моніторингу
та оцінювання якості загальної середньої освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Імплементація Закону України «Про освіту» (2017 р.) у частині забезпечення оцінювання результатів навчання здобувачів базової загальної середньої освіти передбачає розроблення методики та інструментарію реалізації державної підсумкової атестації (ДПА) у формі зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) [2].

Досліджуючи цю проблему, ми з'ясували, що ЗНО є перспективною формою ДПА на рівні базової освіти, зокрема, в контексті запровадження нової структури загальної середньої освіти, яка передбачає підготовку учнів до майбутнього ЗНО в професійному та академічному ліцях, результати якого безпосередньо будуть впливати на вступ до закладів вищої освіти. При цьому ефективність запровадження нової форми ДПА залежить від чинників, які можна виокремити в такі групи: нормативно-правове забезпечення; психолого-педагогічні та організаційно-технологічні умови; дидактичне забезпечення підготовки та реалізації підсумкової атестації у формі ЗНО [1].

На етапі становлення зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназії важливим складником його дидактичного забезпечення є підручник. Саме сучасний підручник, створений на компетентнісних засадах, система вправ і завдань якого представлена у форматі ЗНО, дає можливість забезпечити психолого-педагогічну підготовку здобувачів базової освіти до нової форми ДПА, а також організувати системну роботу із завданнями у формі ЗНО.

Аналіз сучасних підручників із природничих та суспільствознавчих предметів для учнів 7-9 класів в окресленому контексті показує, що їхні дидактичні можливості забезпечують формування в учнів навичок роботи з тестовим завданням у форматі ЗНО та ознайомлення їх із відповідними процедурами й алгоритмами виконання завдань.

Переважає кількість підручників із природничих предметів містить тестові завдання, представлені рубриками «Завдання для самоперевірки», «Перевірте себе», «Тестові завдання», які подані після логічно завершених блоків навчального матеріалу та виконують дидактичну функцію організації самоконтролю результатів навчальної діяльності учнів. Тести сформовані за структурою, що в цілому відповідає формату ЗНО, та включають завдання з вибором правильної відповіді, «логічні пари», завдання відкритої форми з короткою відповіддю. Більшість становлять завдання з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох варіантів (від 48% до 98%). В окремих підручниках тестові завдання диференційовані за рівнями складності та кількістю балів.

На відміну від підручників з природничих предметів, у підручниках з історії тести як цілісна структура, що входить до складу вправ для підсумкового контролю, представлені фрагментарно. Лише в окремих із них наявні завдання з вибором однієї (понад 71%), декількох правильних відповідей, завдання на встановлення відповідності, логічної послідовності, завдання відкритої форми з короткою відповіддю. Запропоновані тести за структурою та формами завдань відповідають тестам ЗНО з історії України.

В окремих підручниках автори подають цілісні тести, що містять основні форми тестових завдань, які використовуються під час проведення зовнішнього незалежного оцінювання випускників закладів загальної середньої освіти. Відповідно, працюючи з цими підручниками, учні гімназії розвиватимуть навички роботи з тестами, що стане їм у нагоді під час складання ЗНО.

Отже, в сучасних підручниках із природничих і суспільствознавчих предметів для здобувачів базової загальної середньої освіти подано незначну кількість тестових завдань. Лише в окремих з них тести становлять цілісну систему. Основною формою завдань є завдання з вибором однієї правильної відповіді.

Так, можливості підручника у формуванні навичок виконання тестових завдань різних форм обмежені. Тому актуальним є завдання вдосконалення методичного апарату підручників у напрямі формування умінь, необхідних для складання державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання, а також розроблення інформаційно-методичних матеріалів для авторів підручників.

Література.

1. Головка С. Г., Науменко С. О. Підручник як інструмент підготовки випускників гімназії до державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання. *Проблеми сучасного підручника* : зб. наук. праць. Київ : Педагогічна думка, 2018. Вип. 20. С. 74–92. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/710738/> (дата звернення: 30.04.2019).

2. Про освіту: Закон України // Законодавство України.- 2017.- № 38-39.- [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 30.04.2019).

КОМПЕТЕНТІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПІДРУЧНИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ УЧНІВ ЛЦЕЮ (РІВЕНЬ СТАНДАРТУ)

Голуб Н. Б.,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач відділу навчання української мови та літератури,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна